

Більш доречним, на нашу думку, було б полегшення процесу використання чинного законодавства загального характеру.

<sup>1</sup> Про органічне виробництво: Проект Закону України // Взятий з офіційного сайту Міністерства аграрної політики – <http://www.minagro.gov.ua/page/?7763>

<sup>2</sup> Адміністративне право України: академічний курс: у 2-х т. – К., 2004. – Т. 1. – С. 430.

<sup>3</sup> Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР – 18.12.1984. – № 51, – С. 1122.

<sup>4</sup> Про акредитацію органів з оцінки відповідності: Закон України від 17.05.2001 № 2407-III // Відомості Верховної Ради України. – 10.08.2001. – № 32. – Ст. 170

<sup>5</sup> Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 23. 07. 1991. – № 30. – С. 379.

<sup>6</sup> Романко С. Правове забезпечення перетворення сільського господарства України на екологічно безпечне / С. Романко // Юридична Україна – Київ, 2006. – № 7. – С. 65-71.

### Резюме

У статті розглядається процес використання заходів адміністративно-правової відповідальності в процесі становлення і розвитку органічного сільського господарства в Україні. Запропоновано шляхи удосконалення існуючої системи адміністративної відповідальності в цій сфері.

**Ключові слова:** адміністративна відповідальність, органічне сільське господарство, КУпАП, контроль, нагляд.

### Резюме

В статье рассматривается процесс использования средств административно-правовой ответственности в процессе становления и развития органического сельского хозяйства в Украине. Предложены пути усовершенствования существующей системы административной ответственности в этой сфере.

**Ключевые слова:** административная ответственность, органическое сельское хозяйство, КУпАП, контроль, надзор.

### Summary

The article is considering the process of applying of the measures of administrative-legal responsibility in process of formation and development of organic agriculture of Ukraine. Ways of improvement of existing system administrative responsibility in this sphere are offered.

**Key words:** administrative responsibility, organic agriculture, Codex of administrative offences of Ukraine, control, supervision.

*Отримано 30.12. 2009*

**К. Ю. ХУСАНОВА**

*Катерина Юрїєвна Хусанова, здобувач  
Київського університету внутрішніх  
справ України*

## ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Із проголошенням Україною європейського шляху розвитку та наміром стати повноправним партнером в Європейському союзі, Світовій організації торгівлі перед Украї-

ною виникає нагальна необхідність переглянути як положення окремих нормативних актів, так і принципи функціонування цілих інститутів, що іноді призводить до цілковитої та докорінної їх зміни.

Така трансформація зумовлена поступовим розширенням меж зовнішньоекономічної діяльності нашої держави, приєднанням до міжнародних угод та договорів, а також підвищенням інтересу до поки що не чинних для України міжнародних угод з боку нашої держави як такої, котра ставить собі за мету в майбутньому стати повноправним учасником відносин на світовій арені.

Так, у квітні 1994 р. одночасно й офіційно (незалежно від багатосторонніх торговельних переговорів у рамках Уругвайського раунду) в межах Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) була підписана угода про державну закупівлю 23 урядами, головним чином між Сполученими Штатами і країнами – членами Європейського Союзу<sup>1</sup>.

Зазначена угода, яка набула чинності 01.01.1996 р., фактично започатковує державну закупівлю в багатьох секторах для міжнародної конкуренції країн-учасниць. Основні принципи угоди передбачають здійснення державної закупівлі в умовах дотримання правил національного режиму і відсутності дискримінації<sup>2</sup>.

Для України це сигнал не лише для приведення національного законодавства з питань державних закупівель у відповідність до міжнародних чинних правил та стандартів, але й розробка, в першу чергу, наукового підґрунтя, а також національної правової доктрини, методологічної та теоретичної бази.

Так, учасники міжнародно-теоретичної конференції «Проблеми методології сучасного правознавства», що відбувалася 9–10 жовтня 1996 р., в рекомендаціях дійшли висновку, «...що радикальні соціально-економічні, політико-правові, культурно-психологічні та інші перетворення на шляху демократизації суспільства, розвитку ринкових відносин, побудови суверенної соціальної правової держави, запровадження нової Конституції України можуть дати бажані результати лише за умови їх належного наукового забезпечення. Соціальна цінність та ефективність правознавчих здобутків і розробок значною мірою визначається їх методологічною обґрунтованістю»<sup>3</sup>.

На сьогоднішній день функціонування системи державних закупівель не забезпечене належним науковим обґрунтуванням. Якщо правова основа механізму ринку державних закупівель нині в Україні динамічно розвивається, змінюється та постійно вдосконалюється, то науково-теоретичне та методологічне обґрунтування одного з найбільших товарних ринків у державі, – державних закупівель, практично відсутні. У будь-якому разі справжніх наукових досліджень у сфері державних закупівель здійснено дуже невелика кількість.

Проблема відсутності ґрунтовних науково-методологічних досліджень стосується не лише сфери державних закупівель, а різних галузей права в Україні в цілому.

Наша держава знаходиться на порозі нагальної необхідності значних трансформацій, перетворень та змін. Це стосується, зокрема, і питання методів правового регулювання. Гаслом для законодавців мають стати слова академіка НАН України В. Тація, який впевнений, що «...на початку ХХІ століття методологія вітчизняного правознавства потребує істотного оновлення, значних зрушень у напрямку наближення до найбільш вагомих загальноновизнаних досягнень європейської та світової філософської та соціологічної думки»<sup>4</sup>.

Певно, мова йде, про розробку такої сукупності прийомів і засобів правового регулювання на суспільні відносини, яка б в основу свого впливу ставила потреби та інтереси людини, а не окремої когорти зацікавлених осіб чи сферу регулювання, відірвану від реальних потреб суспільства; взаємодію ґрунтовної теорії та динамічної практики; системне вивчення суспільно-економічних процесів з метою втілення актуальних досліджень державно-правового будівництва у практичні відносини та суспільну діяльність.

Для забезпечення цієї мети на озброєння слід взяти рекомендації доктора юридичних наук, академіка АПрН України М. В. Костецького, який у доповіді «Світоглядні джерела методології права» «виступив проти створення будь-якої моно-методології, пошуки якої він порівняв з пошуками авторитету, котрому потрібно поклонятись, та пропонував розвивати полі-методологічний підхід»<sup>5</sup>.

«В Україні в даний час не проводяться монографічні дослідження безпосередньо з методологічних проблем права, не створені наукові структури та колективи для їх спеціального опрацювання, вкрай рідко вони ставляться на обговорення науковців»<sup>6</sup>. Такого висновку дійшли члени міжнародної науково-теоретичної конференції «Проблеми методології сучасного правознавства».

Поряд із цим справжнім титаном у розробці теоретичних, методологічних та економічних основ сфери закупівель за державні кошти став В. В. Смиричинський, доцент кафедри прогнозування і державного регулювання економіки Тернопільської академії народного господарства, кандидат економічних наук, який виступив автором близько 10 наукових статей, монографічної роботи «Логістичний менеджмент державних закупівель» та навчального посібника «Основи логістичного менеджменту», в якому є розділ, присвячений державним закупівлям, а також тільки за три роки ним зроблено виступи на п'яти науково-практичних конференціях, у тому числі трьох міжнародних.

Цілями цієї статті є: здійснення аналізу особливостей методу регулювання відносин у сфері закупівель за державні кошти, дослідження специфічних характеристик, що йому притаманні, намічення основних тенденцій майбутнього розвитку, вдосконалення та перспектив методу правового регулювання у галузі державних закупівель.

Дослідження особливостей та специфічних характеристик, що притаманні методу регулювання відносин у сфері закупівель за державні кошти, сприятиме процесу вдосконалення функціонування механізмів управління відносинами та дозволить систематизувати інструменти та засоби, що входять до методу їх правового регулювання.

Специфіка методу регулювання відносин у сфері закупівель за державні кошти полягає в їх предметі та зумовлюється відсутністю чіткого розмежування між засобами правового регулювання, притаманних галузям приватного та публічного права, у наборі інструментарію, яким здійснюється вплив на ці відносини.

Наведені нижче критерії дозволять зорієнтуватися у причинах та певних аспектах обов'язковості здійснення впливу на відносини, що досліджуються, за допомогою інструментів, які використовуються обома підсистемами права.

Необхідність застосування методу публічного (адміністративного) права викликано, зокрема, наступним:

- порядок здійснення державних закупівель визначається на законодавчому рівні шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів, тобто встановлення приписів, дозволів та заборон;
- здійснення фінансового регулювання торгово-економічних відносин є державною функцією;
- закупівля товарів, робіт та послуг за державні кошти здійснюється з метою забезпечення державних потреб;
- регулювання цих відносин викликано обов'язковістю керованості за процесами руху коштів державного та місцевих бюджетів;
- здійснюється управління матеріальними потоками;
- забезпечується контроль за видатками.

Необхідність застосування методу приватного (цивільного, господарського) вбачається у наступному:

- відповідно до ст. 2 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України<sup>7</sup>) учасниками цивільних відносин є фізичні особи та юридичні особи, а також держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права;
- згідно з п. 84 чинного Положення про закупівлю товарів, робіт та послуг за державні кошти, затвердженого Постановою КМУ від 17.10.2008 № 921 (із змінами та доповненнями)<sup>8</sup> договір про закупівлю, що є завершальною стадією процедур державних закупівель, укладається в письмовій формі відповідно до положень ЦК України;
- договір про закупівлю за державні кошти є підставою виникнення цивільних прав та обов'язків у сторін цього договору;
- сторони у договорі є рівними у своїх правах, обов'язках та у праві захисту свого порушеного права.

Отже, метод правового впливу на відносини, що аналізуються, має більш яскраво виражені риси публічно-правового та елементи приватноправового методів, тобто включає в себе засоби та способи, що відносяться до різних підсистем, а також дозволяє по-різному підходити до визначення пріоритетності одного з двох наведених методів та ролі держави у відносинах закупівель за державні кошти.

Застосування засобів впливу різних підсистем права викликане «подвійною» роллю держави у цих відносинах.

У сфері державних закупівель держава одночасно виступає як в ролі суб'єкта регулювання цієї галузі та арбітра у відносинах, так і в ролі однієї зі сторін відносин – в особі державних органів (розпорядників коштів) чи товариств з державною часткою понад 50 %.

У першому випадку, держава наділена повноваженнями регулювати різні види суспільних відносин, оскільки є суверенною політико-територіальною організацією суспільства, що володіє владою, яка здійснюється державним апаратом на основі юридичних норм, що забезпечують захист і узгодження суспільних, групових, індивідуальних інтересів зі спиранням, у разі потреби, на легальний примус<sup>9</sup>.

У другому – є рівноправним членом відносин, що наділений обов'язками та правами у зобов'язанні, у тому числі правом на захист порушеного права.

Головним питанням, що потребує вирішення у зв'язку із цією обставиною, є проблема розмежування цих ролей за різними критеріями та, відповідно визначення пріоритетності застосування інструментів правового впливу, притаманного публічному чи приватному праву.

Відповідно до емпіричних уявлень, філософських думок, напрямків, досліджень та течій, що формувалися не одне століття та склалися історично, роль держави в економічному житті суспільства та, відповідно, її вплив на суспільні відносини розглядається по-різному. На сьогоднішній день це питання вирішується відповідно до національних та історичних особливостей, не однакових економічних умов розвитку різних країн тощо. Вважати певну позицію «правильною» чи «неправильною» вбачається недоречним. Досвід розвинутих країн засвідчує, що вплив на структуру національного виробництва, галузеве й регіональне розміщення ресурсів є важливими напрямками реалізації економічної політики держави<sup>10</sup>.

Світова практика виробила систему закупівель як організацію придбання державної продукції, робіт та послуг на основі принципів гласності, відкритості, конкуренції, ефективності й підзвітності. Однак застосування цих принципів і системи закупівель не може бути механічно запроваджено у вітчизняну практику, адже потребує врахування національної специфіки, особливостей інституційно-правової системи, рівня економічного розвитку тощо<sup>11</sup>.

Складний перехід нашої держави від командно-адміністративного способу управління економікою до методу регулюючого впливу на ринкову економіку, що здійснюється шляхом координації, забезпечення нормального та ефективного розвитку окремих суб'єктів, продовжуватиме відбуватися досить тривалий період. Тому на сучасний момент особливо визначальним є достатньо ґрунтовний підхід до вивчення, дослідження та вдосконалення саме тих галузей суспільних відносин, де інтереси держави тісно переплітаються та взаємодоповнюються інтересами окремих постачальників – суб'єктів господарювання, однією із яких є сфера державних закупівель (рис. 1).

Так, прикладами точок зіткнення інтересів держави та інтересів постачальника, так само, як і диспозитивного та імперативного методів правового регулювання відносин у сфері державних закупівель є зміни до чинного Положення про державні закупівлі стосовно: 1) заборони зміни істотних умов договору закупівлі (із внесенням змін до Положення постановою КМУ від 08.07.2009 № 697) та 2) забезпечення пріоритетності вітчизняних виробників при виборі постачальників (з внесенням змін до Положення постановою КМУ від 24.06.2009 № 647).

У першому випадку, цей принцип дещо відрізняється від диспозитивної природи договору та можливості внесення змін до нього.



Рис. 1. Співвідношення інтересів держави та постачальника у сфері державних закупівель

У другому випадку, значна кількість постачальників сприйняли цю норму законодавства як дискримінаційну та таку, що не відповідає принципам ринкової економіки, не забезпечує рівноправність всіх суб'єктів господарювання.

Іншою специфікою методу правового регулювання відносин у сфері державних закупівель є його зумовленість фінансовою політикою держави на макроекономічному рівні.

Фінансова політика держави визначає цілі та завдання, на рішення яких спрямовується процес формування, розподілу, перерозподілу суспільного багатства для забезпечення фінансовими ресурсами безперервно відтворюваного процесу та задоволення окремих конкретних потреб відтворення<sup>12</sup>.

Залежність політики, економіки та права є природною та майже нерозривною: політична діяльність спрямовується на досягнення економікою визначальних цілей, таких як, наприклад, встановлення балансу між забезпеченням державних потреб та підвищенням загального рівня добробуту суспільства, за допомогою права, а саме: шляхом прийняття нормативно-правових актів.

Слід погодитися з думкою М. В. Карасевої, яка зазначає, що високий ступінь залежності фінансового права від політики виявляється, по-перше, у тому, що прийняття фінансово-правових норм та відповідно фінансово-правових актів вводить в орбіту політичного процесу широке коло різних політичних сил, по-друге, в тому, що прийняття фінансово-правових норм (фінансово-правових актів) майже завжди має місце в умовах політичного процесу, доведеного до протиборства, конфліктності різних політичних сил<sup>13</sup>.

У сфері регулювання фінансової та бюджетної політики визначальною є тенденція до чіткого розподілу доходних та видаткових повноважень між рівнями бюджетної системи, централізація бюджетної системи та посилення контролю за витратами коштів<sup>14</sup>.

Державні закупівлі фінансуються з різних джерел, проте визначальну частку в структурі джерел фінансування зобов'язань за договорами про закупівлю за державні кошти становлять кошти господарських товариств, в яких державна частка перевищує 50 відсотків, про що йдеться у Звіті щодо функціонування системи державних закупівель за 2008 рік, опублікованому на веб-сайті Міністерства економіки України (рис. 2).

Таким чином, адміністративний вплив на господарську діяльність товариств, в яких державна частка перевищує 50 відсотків, зумовлене необхідністю здійснення фінансової політики держави, проте, водночас, може провокувати невиправдане втручання держави

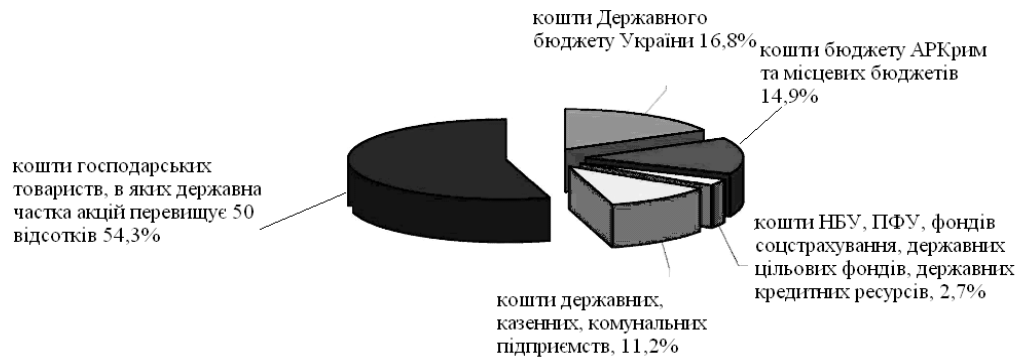


Рис. 2. Структура розподілу коштів за укладеними у 2008 році договорами в розрізі джерел фінансування

у господарську самостійність суб'єктів підприємницької діяльності, що є несумісним із принципами ринкової економіки.

З часу залучення господарських товариств, в яких державна частка перевищує 50 відсотків, у сферу державних закупівель як замовників, інтерес до цього сектору економіки значно зріс. Результатом цього, зокрема, стало удосконалення процедури проведення фінансового контролю на всіх рівнях, у тому числі на урядовому.

Причинами введення інтенсивного урядового фінансового контролю стало, зокрема:

- відсутність єдиної методики проведення перевірок і оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств державної сфери економіки, висновки за результатами такого контролю певною мірою є суб'єктивними, бо безпосередньо залежать від кваліфікації керівника робочої групи, яка, на жаль, не завжди буває високою<sup>15</sup>;

- судові рішення не на користь держави, результатом чого стає неможливість стовідсотково відшкодувати втрати<sup>16</sup> та ін.

Державні закупівлі є сферою безпосереднього фінансово-правового впливу, тому що в орбіті – відносини у галузі збору, розподілу та використання фінансів держави (як в особі органів державної влади, так і господарських товариств, державна частка яких перевищує 50 відсотків) та місцевих (муніципальних) утворень. Метод правового регулювання галузі державних закупівель має владний, характер та ознаки методу фінансового права, який, на думку І. В. Рукавишникової, допускає менш жорсткі владно-підпорядковані зв'язки між суб'єктами порівняно із адміністративно-правовим методом<sup>17</sup>.

Підсумовуючи викладене, доходимо висновку, що на даний момент метод правового регулювання відносин у сфері державних закупівель має більш яскраво виражені риси методу публічного права, що проявляється у застосуванні, в основному, заборон, приписів, а також позбавлений тяжіння до елементів диспозитивного методу. Така ситуація, у свою чергу, стримує становлення конкурентного механізму державних закупівель в Україні, зумовлює відсутність інтересу в потенційних постачальників до участі в тендерах, може бути причиною необ'єктивного вибору постачальника чи такого, який не відповідає встановленим вимогам

Процес подальших досліджень питання методу правового регулювання має бути спрямований на вивчення можливості застосування таких засобів та способів впливу, які забезпечать можливість проводити державні закупівлі в умовах дотримання правил національного режиму, відсутності дискримінації, інтеграцію у зону світової торгівлі, сприяння розвитку внутрішнього ринку та зовнішньоекономічній торгівлі, здійснення контролю цієї сфери економіки без зловживання важелями адміністративного впливу, підвищення економічної ефективності управління державними закупівлями, здійснення доцільного та об'єктивного фінансового контролю, який би сприяв ефективному збору, розподілу та використанню фінансів без надмірного втручання в господарську діяльність як замовників торгів, так і їх учасників, підвищення гнучкості владно підпорядкованого методу фінансово-правового впливу на державні закупівлі, що викликано специфікою

сфери правового регулювання, яка полягає у необхідності побудови паритетних відносин між учасниками у сфері державних закупівель.

<sup>1</sup> *Смиринський В. В.* Ринок державних закупівель в умовах макрологістичної глобалізації // *Економічний Часопис-XXI*. – 2003. – № 3. – С. 9.

<sup>2</sup> Там само. – С. 10.

<sup>3</sup> Рекомендації міжнародної науково-теоретичної конференції «Проблеми методології сучасного правознавства» // *Вісник академії правових наук України*. – 1997. – № 1 (8). – С. 150.

<sup>4</sup> *Тацій В.* Значення юридичної науки у формуванні правової системи України // *Вісник Академії правових наук України*. – 2001. – № 3. – С. 10.

<sup>5</sup> *Наукове життя.* Проблеми методології сучасного правознавства // *Вісник Академії правових наук України*. – 1997. – № 1 (8). – С. 144.

<sup>6</sup> Рекомендації міжнародної науково-теоретичної конференції «Проблеми методології сучасного правознавства» // *Вісник академії правових наук України*. – 1997. – № 1 (8). – С. 151.

<sup>7</sup> *Цивільний кодекс України.* Офіційне видання. – К., 2004. – Ст. 2.

<sup>8</sup> *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про закупівлю товарів, робіт та послуг за державні кошти»* від 17.10.2008. – № 921. – Офіційний вісник України від 31.10.2008. – 2008. – № 80. – С. 31.

<sup>9</sup> *Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос.* – Харків: Консул, 2006. – С. 39.

<sup>10</sup> *Брыкин А., Шумаев В.* Логистическая концепция государственного регулирования // *Экономист*. – 2009. – № 2. – С. 56.

<sup>11</sup> *Ткаченко Н. Б., Уманців Ю. М.* Фінансова політика й економічне регулювання // *Фінанси України*. – 2009. – № 8. – С. 83.

<sup>12</sup> *Грачева Е. Ю.* Проблемы правового регулирования государственного финансового контроля. – М., 2000. – С. 93.

<sup>13</sup> *Карасев М. В.* Финансовое право – политически «напряженная» отрасль права // *Государство и право*. – 2001. – № 8. – С. 60.

<sup>14</sup> *Рукавишникова И. В.* К вопросу об особенностях финансового права // *Государство и право*. – 2004. – № 4. – С. 37.

<sup>15</sup> *Стефанюк І. Б.* До якості контролю через оптимізацію його організації. Про нормативно-правове і методологічне забезпечення організації та перевірок підприємств державного сектора економіки // *Фінансовий контроль*. – 2005. – № 5. – С. 12.

<sup>16</sup> *Сивульський М.* «Чорні діри» для грошей бюджету. // *Урядовий кур'єр*. – 2009. – № 60 (3965) – С. 14.

<sup>17</sup> *Рукавишникова И. В.* К вопросу об особенностях финансового права // *Государство и право*. – 2004. – № 4. – С. 38.

### Резюме

В статті розглянуто особливості методу правового регулювання відносин у сфері державних закупівель, здійснено аналіз науково-теоретичної розробки цього питання, окреслено основні актуальні на сьогоднішній день проблемні моменти, які стримують розвиток та вдосконалення державних закупівель, сформульовано основні напрямки розвитку подальших досліджень формування концепції методу правового регулювання відносин у галузі державних закупівель.

**Ключові слова:** державні закупівлі, тендер, метод правового регулювання.

### Резюме

В статье рассмотрены особенности метода правового регулирования отношений в сфере государственных закупок, осуществлено анализ научно-теоретической разработки этого вопроса, очерчено основные актуальные на сегодняшний день проблемные моменты, которые сдерживают развитие и усовершенствование государственных закупок, сформулированы основные направления развития дальнейших исследований формирования концепции метода правового регулирования отношений в отрасли государственных закупок.

**Ключевые слова:** государственные закупки, тендер, метод правового регулирования.

Summary

The article highlights the peculiarities of the legal regulation method of state purchases; analysis of theoretical examination of this issue. The author outlines a string of problems which restrain development and improvement of procurement; states direction of further research of the legal regulation method of state purchases conception.

**Key words:** state procurement, tender, legal regulation method.

Отримано 23.11.2009

**О. В. ЯЦЮК**

*Ольга Віталіївна Яцюк, кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри Національного університету Державної податкової служби України*

**ПОДАТКОВА ЗАСТАВА ТА ЗАСТАВА МАЙНА ЯК СПОСІБ  
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ПОДАТКОВОГО ОБОВ'ЯЗКУ  
ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ  
(ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)**

Наповнення державного бюджету України за рахунок забезпечення погашення податкового боргу є однією із основних функцій Державної податкової служби України. Спеціальні правові режими запобігання можливим ухиленням від погашення податкового боргу платником податків, а, відповідно, втраг у наповненні основної статті бюджетів різних рівнів, передбачені Законом України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» від 21.12.2000 р. № 2181-III (далі – Закон №2181)<sup>1</sup>.

Питання способів забезпечення виконання податкового обов'язку платниками податків, досліджувалися як науковцями (І. Бабіним<sup>2</sup>, О. Долгим<sup>3</sup>, Г. Забарним<sup>4</sup>, В. Кириченком<sup>5</sup>, Н. Рев'юком<sup>6</sup>, О. Коноферчуком<sup>7</sup>, С. Позняковим<sup>8</sup> та ін.), так і практиками (О. Радзівським<sup>9</sup>, О. Чубко<sup>10</sup> та ін.). У цих наукових роботах визначено поняття, зміст та завдання податкової застави, податкової поруки, адміністративного арешту активів, пені. Також акцентовано увагу на деяких проблемах правозастосування вказаних інститутів, запропоновані шляхи їх розв'язання. Проте, зазначені пропозиції лише частково були враховані законодавцем, а більшість питань, що мають важливе значення на практиці, зокрема, стосовно співвідношення предмета податкової застави та податкового боргу платника податків, моменту виникнення права податкової застави, на рівні Закону не врегульовані. Враховуючи, що названий інститут сформований та діє в українському правовому полі відносно нетривалий період часу, а також у зв'язку з тим, що застосування податкової застави, пов'язано із суттєвими обмеженнями конституційних прав людини і громадянина, залишаються дискусійними, актуальними та потребують виваженого осмислення питання ефективності забезпечення виконання податкового обов'язку платниками податків.

Тому метою цієї статті є вироблення пропозицій перспективних напрямів вдосконалення ефективності застосування способів забезпечення погашення податкового зобов'язання в Україні.

Відповідно до мети статті, сформульовані такі завдання: 1) розглянути систему способів, забезпечення виконання обов'язку зі сплати податків та зборів відповідно до Податкового кодексу РФ; 2) визначити місце податкової застави серед способів забезпечення виконання податкового обов'язку платниками податків відповідно до національного